

Ящук Олена Миколаївна,

*викладач Уманського державного педагогічного
університету імені Павла Тичини, Україна*

Кооперативне навчання та роль учителя в його організації

Цінність кооперативного навчання визнана впродовж розвитку історії людства. Організувати окремих людей працювати, підтримуючи один одного, та ставити інтереси групи перед усім – це якості, що характеризують найбільш успішних особистостей нашого часу [1]. На сьогодні кооперативне навчання широко застосовується у сфері освіти. Воно вимагає розумового, емоційного, духовного та фізичного залучення.

Кооперативна (групова) навчальна діяльність — це форма (модель) організації навчання в малих групах учнів, об'єднаних спільною навчальною метою. Така модель легко й ефективно поєднується з традиційними формами та методами навчання і може застосовуватися на різних етапах навчання [2].

За такої організації навчання вчитель керує безпосередньо роботою кожного учня через завдання, якими він спрямовує діяльність групи. Кооперативне навчання відкриває учням можливість співпраці зі своїми ровесниками, дає змогу реалізувати природне прагнення кожної людини до спілкування, сприяє досягненню вищих результатів засвоєння знань і формування вмінь [1].

Кооперативне навчання — це такий варіант його організації, за якого учні працюють у невеликих групах, одержавши інструкції від учителя. Потім вони виконують отримане завдання — до того часу, поки всі члени групи не виконають його успішно. Спільні зусилля сприяють досягненню всіма членами групи взаємної користі, і, зрештою, виграють усі («Твій успіх іде на користь мені, а мій — на користь тобі»). Учні усвідомлюють, що всі члени групи приречені на спільну долю («Або ми потонемо, або випливемо, але разом»). Успіх кожного визначаються не тільки ним самим, а й зусиллями його товаришів. Усі члени групи пишаються успіхами один одного і разом святкують перемогу [3].

Кількість учнів у групі впливає на досягнення мети. Починати працювати бажано парами або втрійох, так повинен працювати кожен учасник. Заняття, які

вимагають ширших умінь, краще організовувати в більших групах (три-чотири особи). Чим більша група, тим більше необхідно ставити вимог до учасників групи, щоб максимально задіяти всіх. Часто завдання саме вимагає певної кількості учнів у групі; кількість людей у групі також залежить від часу: короткий час — менша група і менший обсяг завдань [2].

Щоб досягти мети, важливо правильно організувати групи. Учитель повинен враховувати такі обставини:

а) диференційовані групи переважно кращі. Бажано включати в одну групу і слабших, і кращих учнів;

б) створені вчителем групи набагато кращі. Вчитель може виробити специфічні умови для учнів, які не вміють працювати з іншими або роблять це з труднощами;

в) учні повинні разом працювати в групі до завершення завдання. Навіть якщо з'являються проблеми, групи не можна розбивати, бо учні ніколи не навчаться, як вирішувати проблеми. Групи, які мають труднощі, потребують більше уваги й допомоги вчителя, але краще, коли вони самі подолають ці труднощі [6].

Перед заняттям вчитель з учнями повинні разом розмістити парти таким чином, щоб всі сиділи один навпроти іншого і між групами був перехід, це полегшить можливість співпраці. Бажано виробити систему, щоб учні швидко й тихенько організовувалися в групи.

Учні краще працюватимуть, коли знатимуть, що успіх залежить від кожного з них. Вони мають одну спільну мету та несуть взаємну відповідальність. Кожен знає свої обов'язки, намагається сумлінно їх виконувати. Мета всього класу — разом одночасно завершити роботу в групах [3].

Учитель повинен пояснити, як моделювати дослідження. Обговорити з учнями важливість поєднання матеріалу з минулим, теперішнім і майбутнім. Контролювати, чи всі зрозуміли завдання.

Завдання вчителя в кооперативному навчанні:

1. Підготувати навчальні матеріали та виробити підходи до навчання.
2. Коротко викласти основний зміст уроку.
3. Створити та організувати групи.
4. Ознайомити учнів з тим, як потрібно працювати в групі.
5. Пояснити правила поведінки в групі:
 - що вимагається від учнів;
 - повага один до одного;
 - толерантність до іншої думки;
 - уміння слухати один одного;
 - створити робочу атмосферу в класі.
6. Дати вказівки, слідкувати за тим, чи всі члени груп виконують свої обов'язки.
7. Слухати дискусії, ставити запитання, де потрібно, допомагати.
8. Допомагати зрозуміти навчальний матеріал.
9. Допомагати учням в оцінці ними самими їхньої роботи, з'ясувати, чи досягли вони мети, підказати, як можна поліпшити результати своєї праці.
10. Оцінити результати роботи групи та внесок кожного в реалізацію проекту чи виконання завдання [7].

Отже, групи можуть бути гомогенними (однорідними), тобто об'єднаними за певними ознаками, наприклад за рівнем знань, або гетерогенними (різномірними). Бажано об'єднувати в одну групу сильних, середніх і слабких учнів. У різномірних групах стимулюється творче мислення й інтенсивний обмін ідеями. Бажано давати достатньо часу для детального обговорення проблеми, для розгляду питання з різних боків. Необхідно намагатися формувати групи так, щоб до них входили й хлопці, й дівчата.

Найчастіше парну і групову роботу проводять на етапі застосування знань. Це може відбуватися одразу після викладу вчителем нового матеріалу, на початку нового уроку замість опитування, на спеціальному уроці, присвяченому

застосуванню знань, умінь та навичок, або бути частиною повторювально-узагальнюючого уроку.

Список використаних джерел

1. Журавлев В. И. Педагогика в системе наук о человеке. М., 1990.
2. Кооперативне навчання // Русинова Л. П. Навчальний посібник «Педагогічний словник за темами», Сарапул, 2010 р.
3. О. Пометун та ін. Сучасний урок. Інтерактивні технології навчання: Наук.- Метод. Посібн. – К.: Видавництво А.С.К., 2003.
4. Педагогика. Педагогическая энциклопедия. М., 1966., т. 3.
5. Крамаренко Н. Інтегральна технологія навчання як засіб розвитку // Відкритий урок 2002.
6. Костенко В. Модульно-розвиваюче навчання // Рідна школа. – 2000р. -№7.
7. Зотов Ю. Б. Організація сучасного уроку/ Під редакцією П. І. Підкасистого. – К.: Знання, 1984.
8. Демчук М. Нетрадиційні форми навчання.// Рідна школа - 2005.- №9.